

Колесник Олена

ORCID 0000-0002-0597-6489

Доктор культурології, доцент,
професор кафедри філософії та культурології,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: elenakolesnyk2017@gmail.com

Остроушко-Черноус Ірина

ORCID 0009-0006-5681-1728

Здобувачка освіти другого (магістерського) рівня,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: och.irina@gmail.com

ВИХОВНІ, СОЦІАЛЬНО-АДАПТИВНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УЯВЛЕНЬ ПРО ЙОКАЇВ

Мета дослідження – детально проаналізувати, як історико-культурні трансформації міфів про йокаїв відображають унікальний японський світогляд та властиву цій країні адаптацію традицій до сучасності, а також розглянути роль відповідних міфів у формуванні етнокультурної ідентичності.

Методологія. Методологічною основою даного дослідження є культурологічна герменевтика. Методи дослідження включають аналіз міфологічних текстів, культурно-історичного контексту та сучасних інтерпретацій міфів у медіа та мистецтві. Використання міждисциплінарного підходу дозволяє комплексно оцінити вплив уявлень про йокаїв на японське суспільство та культуру.

Наукова новизна. В статті вперше здійснено аналіз міфів про йокаїв як одного з засобів передачі культурних цінностей та адаптації нового покоління до сучасних соціальних викликів. Виявлено їхнє значення у формуванні і відображенні японського світогляду. В обіг української наукової думки вводиться значний емпіричний матеріал, який стосується образів традиційної та актуальної японської культури, та надається його осмислення в етичному та педагогічному аспектах.

Висновки. Міфи про йокаїв є не лише значною складовою культурної спадщини, але й активним чинником процесу соціальних змін, який дозволяє японському суспільству виражати і рефлексувати свої вірування, страхи та ідеали. Вивчення йокаїв відкриває нові перспективи розуміння унікальності японської традиції в її усвідомленні взаємодії природного і духовного світів, та в її здатності до адаптації викликів сучасності та інновацій в різних сферах культурного та соціального буття. Завдяки розмаїттю конкретних міфологічних уявлень та їх різнопланових впливів на сучасну культуру, в тому числі і далеко за межами Японії, тема має значний потенціал для подальшого вивчення.

Ключові слова: йокаї, японська культура, міфологія, символізм, виховні та соціально-адаптивні функції культури.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Японська культура відома своєю багатою фольклорно-міфологічною традицією, в якій особливе місце займають йокаї – надприродні істоти, духи або демони. Уявлення про ці міфічні сутності виходять за межі дискурсу розваг, слугуючи засобом передачі глибоких моральних уроків, історичної пам'яті та філософських роздумів. Образи йокаїв є втіленням певного розуміння взаємодії людини з навколишнім світом, засобом інтерпретації природних явищ та формою розмежування реального та надприродного. Кожен образ йокаї несе в собі унікальне символічне значення, відображаючи глибокі культурні, соціальні та емоційні аспекти японської культури та суспільних відносин.

У навчальних програмах Японії велика увага приділяється інтеграції в освітній процес культурно-релігійних екскурсій, які використовуються для занурення учнів у більш зацікавлене та усвідомлене вивчення історії, міфології та місцевого фольклору. Екскурсії включають відвідування храмів та священних місць, пов'язаних із народними переказами та легендами, зокрема про йокаїв. Це дозволяє учням безпосередньо спостерігати культурний контекст, у якому народжувалися та розвивалися міфи, та розуміти зв'язки між фольклорними історіями та їхніми локаціями.

Крім групових відвідувань, студенти залучені до самостійних досліджень. Це дозволяє їм особисто дослідити місця, пов'язані з міфами, та підготувати детальні звіти. Ці звіти потім обговорюються на навчальних заняттях, що сприяє глибокому аналізу зібраної інформації та її контекстуалізації у ширшій культурній панорамі. Обговорення в академічному середовищі дає можливість обмінюватись ідеями та висновками, збагачуючи навчальний досвід і розуміння учнів. Занурення у «світ йокаїв» дозволить глибше зрозуміти унікальність японської культури, зокрема, в тому, як вона шукає відповіді на виклики сучасності, не втрачаючи зв'язку з власною глибинною традицією.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Японська культура взагалі і міфологія зокрема користуються в сучасній Україні значною популярністю. Однак, інформація, яку можна знайти українською мовою, по-перше, є перекладною (причому переважно з англійської мови), а по-друге, носить оглядовий характер. Отже, запропоноване дослідження, яке ґрунтується на япономовних джерелах та особистому досвіді контакту з японською культурою однієї з співавторок (І. Остроушко-Черноус) носить новаторський характер.

Формулювання мети статті. Мета дослідження – детально проаналізувати, як історико-культурні трансформації міфів про йокаїв відображають унікальний японський світогляд та властиву цій країні адаптацію традицій до сучасності, а також розглянути роль відповідних міфів у формуванні етнокультурної ідентичності.

Методи та методологія дослідження. Методологічною основою даного дослідження є культурологічна герменевтика. Методи дослідження включають аналіз міфологічних текстів, культурно-історичного контексту та сучасних інтерпретацій міфів у медіа та мистецтві. Використання міждисциплінарного підходу дозволяє комплексно оцінити вплив уявлень про йокаїв на японське суспільство та культуру.

Наукова новизна. В статті вводиться в обіг української наукової думки значний емпіричний матеріал, який стосується образів традиційної та актуальної японської культури та надається його осмислення в етичному та педагогічному аспектах.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для аналізу міфів про йокаїв та їхнього впливу на японську культуру варто звернутися до даних компаративної міфології, культурної антропології, психології та інтерпретології. Ці підходи допомагають глибше зрозуміти як традиційні, так і сучасні аспекти уявлень про йокаїв, підкреслюючи їх значення в японському світогляді.

Класифікація йокаїв дозволяє глибше зрозуміти різноманітність цих персонажів у японській культурі та міфології. Йокаїв можна класифікувати за різними критеріями: за їхньою природою (доброзичливі, злісні, нейтральні), за середовищем існування (водні, лісові, домашні, у дороги), або за їхніми діями (охоронці, месникп, жартівники) [1, 107]. Наприклад, каппа – водяний йокаї, що живе в річках і озерах, зображується як істота, що може бути як дружньою до людей, так і ворожою [2, 11-12].

В японській міфології йокаї виконують важливу роль, діючи не лише як елементи розважального фольклору, але й як носії моральних уроків та символи глибоко вкорінених культурних цінностей. Компаративна міфологія, культурна антропологія та психологія дозволяють простежити, як йокаї відображають та впливають на колективну свідомість і поведінку японського суспільства та його членів.

Образи йокаїв та пов'язані з ними оповіді часто виступають засобами передачі життєво важливих уроків. Через історії про взаємодії людей із йокаями, передаються повчання про чесність, справедливість, повагу до природи та значення громадської взаємодії. Ці наративи відображають культурні цінності японського суспільства та слугують засобом підкріплення соціальних норм. Йокаї символізують широкий спектр культурних цінностей: від гармонії з природою до концепцій честі та лояльності. Їхні характеристики та дії часто віддзеркалюють ідеали та прагнення японського суспільства, слугуючи містком між минулим та сучасністю та підкреслюючи важливість традицій.

Аналізуючи образи йокаїв крізь призму психології, можна зрозуміти, як вони відображають колективні страхи, бажання та дилеми. Історії про йокаїв дозволяють індивідам і групам проектувати та обробляти власні тривоги та конфлікти, пропонуючи символічні рішення або способи взаємодії з невідомим та надприродним.

У контексті культурної антропології історії про йокаїв демонструють здатність культурних символів адаптуватися до змінюваних соціальних умов. Йокаї слугують засобами для дослідження нових соціальних викликів, включаючи екологічні зміни та загрози, які супроводжують технологічний розвиток. При цьому міфи зберігають зв'язок із традиційними віруваннями.

Міфи про йокаїв продовжують глибоко впливати на сучасну японську культуру, зокрема на популярні медіа, такі як аніме, манга, кіно та література. Цей вплив не лише зберігає традиційні елементи японської міфології в сучасному контексті, але й адаптує їх до відображення сучасних тем і викликів.

Сучасні творці активно використовують образи йокаїв у своїх роботах, надаючи їм нові характеристики та ролі, які відображають нові соціальні та культурні тенденції. Через посередництво аніме та манги йокаї стають символами вирішення таких проблем як визначення ідентичності, формування стратегії відношення до екологічних змін, подолання самотності людини в світі. Так за допомогою популярних медіа, історії про йокаїв допомагають зберегти та популяризувати японську міфологію та культурні традиції серед молодого покоління. Вони сприяють розумінню глибинних культурних коренів і важливості збереження історичної спадщини.

Сучасні інтерпретації міфів про йокаїв часто слугують засобом для рефлексії щодо змін у суспільстві, включаючи зміщення соціальних норм, гендерні питання та глобалізацію. Вони відображають те, як традиційні уявлення адаптуються до теперішніх реалій, показуючи гнучкість та динаміку культурної ідентичності. Образи йокаїв часто використовуються для критичного осмислення суспільства та його проблем – соціальної несправедливості, екологічної недбалості, втрати моральних орієнтирів, пропонуючи глядачам і читачам не лише розвагу, але й підстави для роздумів. В цілому, сучасний вплив міфів про йокаїв на культуру та популярні медіа свідчить про неперервний діалог між традицією і модернізацією в японському суспільстві.

Міфи про йокаїв є своєрідним дзеркалом, яке відображає страхи, мрії, моральні уявлення та цінності. Через символізм і значення, які вони несуть, йокаї стають важливим засобом для пізнання глибинних культурних і психологічних аспектів життя в Японії.

Розглянемо уважніше антифобіальний аспект міфів про йокаїв. З одного боку ці міфи є рефлексією відносно страхів, які найсильніше впливають на свідомість людини. З іншого боку, міфи допомагають протистояти цим фобіям. Страхи, відображені в міфах про йокаїв, є складним відображенням колективної психології, в яких виражаються як архаїчні, так і сучасні тривоги. Вони мають глибоке коріння в історії, культурі та віруваннях Японії [1, 102-104]. Можна виділити наступні аспекти.

Страх перед невідомим. Йокаї, як істоти, що живуть на межі видимого світу та іншого виміру, символізують приховані сили природи або життя, які знаходяться за межами людського розуміння, а тому викликають тривогу та занепокоєння. Це включає страх перед смертю, духами предків або незрозумілими буттєвими явищами.

Такі йокаї як каппа або дракони [2, 107,113; 5, 128-129, 367-368] уособлюють страх перед силами природи. Вони нагадують про вразливість людей перед обличчям природних катастроф, таких як землетруси, цунамі, повені, підкреслюючи непередбачуваність і потенційну руйнівність природного світу.

Страх смерті та посмертного буття. Юрей (привиди) та інші примарні йокаї [2, 307, 311, 444; 5, 374, 376] відображають страхи, пов'язані зі смертю, посмертним існуванням та несправедливістю, яка може виникати після смерті.

Страх соціальної ізоляції. Деякі йокаї, такі як тенгу, що живуть у віддалених горах [2, 27-28, 30-31, 34, 36-39; 5, 72-73, 104-106], символізують страх перед самотністю та відчуженістю від спільноти.

Страх втрати контролю. Такі йокаї, як-от цукумогами (предмети, що набули власної волі) [2, 405-406, 433, 426, 439-440; 5, 33, 55, 57, 74, 141, 404], символізують страх втрати людиною контролю над звичайним порядком речей. Вони відображають тривогу, пов'язану з тим, що звичні, повсякденні предмети можуть приховувати в собі невідому загрозу. Цікаво, що в доколумбовій південно-американській цивілізації мочіка відомий сюжет «бунту речей», в якому побутові предмети вбивають своїх власників. Отже, ідея «повстання машин» існувала в культурі задовго до виникнення штучного інтелекту.

Через свою здатність відображати ці страхи, міфи про йокаїв відіграють важливу роль у культурному та соціальному житті Японії, дозволяючи людям взаємодіяти зі своїми внутрішніми тривогами та сприймати їх через призму символічних наративів. Вони не тільки віддзеркалюють колективні страхи, але й пропонують способи їх розуміння та переосмислення в контексті ширшого культурного та історичного досвіду.

Мрії та прагнення, відображені через міфи та історії про йокаїв, відкривають багатий внутрішній світ японського суспільства, його надії, ідеали та бажання. Через символічне значення йокаїв ці аспекти проявляються в різноманітних формах – від прагнення до гармонії з природою до бажання духовного зростання.

Наприклад, каппа часто асоціюються з водними стихіями та природою. Хоча вони можуть представляти загрозу для людей, існують історії, в яких Каппа укладають дружбу з людьми або допомагають їм [2, 41, 43, 300-301, 349; 5, 99-100, 183, 186]. Це відображає мрію про гармонійне співіснування людини з природним світом, де можливе взаєморозуміння та повага між усіма істотами. Тенгу, які часто зображуються як майстри бойових мистецтв та володарі глибокої мудрості [2, 58 62, 66, 68, 70-73; 5, 360, 366, 369, 373, 405], символізують прагнення людини до самовдосконалення. Вони можуть

стати вчителями або наставниками для тих, хто шукає духовного зростання, втілюючи мрію про досягнення внутрішньої гармонії та розуміння життєвих істин.

Дзашікі-вараші, домашні йокаї, як вважається приносять щастя та удачу дому, в якому мешкають [5, 358], відображаючи мрію про благополуччя та затишок у домашньому житті. Вони символізують надію на захист від нещастя та прагнення до сімейного щастя та стабільності.

Йокаї типу юрей часто пов'язані з історіями про нездійснене жіноче кохання або трагічну смерть [2, 256, 258-259], але водночас вони символізують прагнення до вічної молодості та краси [5, 121, 284, 291].

Міфи про йокаїв часто розповідають про подолання небезпек. Вони відображають мрію про внутрішню силу та здатність подолати будь-які перешкоди на шляху до своїх цілей, нагадуючи про значення віри в себе. Наприклад, йокаї Інуяша [4] демонструє силу волі та цілеспрямованість.

Моральні питання, висвітлені за допомогою міфів про йокаїв, займають ключове місце в японській культурі, відображаючи глибинні етичні дилеми, з якими стикається суспільство. З їх допомогою люди вчать розрізняти добро і зло, розуміти значення відповідальності, честі та співчуття.

Міфи про цукумогами висвітлюють ідею відповідальності за власні вчинки. Ці історії підкреслюють, що недбале або безвідповідальне ставлення до речей може мати непередбачені наслідки, нагадуючи про важливість поваги та уважності до навколишнього світу [2, 29, 75, 132, 138, 149, 151; 5, 75, 86, 101, 146, 151, 195, 318, 406].

Такі йокаї як самурайські привиди, які продовжують служити своїм панам навіть після смерті [5, 23, 282, 295, 342, 373], відображають поняття честі та лояльності. Ці історії слугують прикладом непохитної відданості та моральної принциповості, підкреслюючи значення збереження своїх обіцянок та виконання обов'язків. Йокаї Інуґамі, дух-собака, який захищає та служить своєму господарю [2, 93, 144, 165, 193, 420; 5, 178, 246], теж підкреслює глибоку відданість.

Історії про йокаїв, які страждають від нерозділеного кохання або незаслуженої кривди [2, 422-423, 428-431, 438; 5, 384, 415], викликають співчуття та розуміння глибинних емоційних переживань. Вони нагадують про важливість емпатії та готовності допомагати всім, хто опинився в скруті. Йокаї Кодзо, дух дитини, яка померла в дуже ранньому віці, історії про важкі випробування дітей у минулому [2, 175; 5, 63, 96, 107] мають виховувати співчуття та розуміння.

Міфи про йокаїв, які карають недобросовісних або злих людей, підкреслюють концепції справедливості та відплати [2, 160, 181; 5, 130, 209]. Історії про каппа, які карають тих, хто забруднює водойми [2, 19, 22, 49, 148, 150; 5, 20, 48, 59, 69, 263-264], або про лісових йокаїв, які вистежують мисливців, що жорстоко поводяться з тваринами [2, 76, 100-103, 105; 5, 316, 319-346], відображають уявлення про моральну відповідальність та наслідки зловживань. Цінності, імпліцитні в міфи про йокаїв, віддзеркалюють фундаментальні аспекти культурного і соціального життя. Через образи йокаїв передаються уявлення про повагу, гармонію, традиції та взаємодію з навколишнім середовищем.

Йокаї, пов'язані з природними явищами або місцями, як-от каппа, що мешкають у водоймах, або лісові йокаї, такі як тенгу, вчать японців повазі до природи та її сил [2, 200, 205, 206, 208; 5, 309-310, 338, 348]. Ці істоти нагадують, що людина є частиною більшої екосистеми і повинна жити в гармонії з оточуючим середовищем, а не домінувати над ним.

Дзашікі-вараші, яка вважається охоронцем будинку [5, 358], символізує важливість сім'ї та домашнього затишку. Вона втілює ідею, що щасливий дім є фундаментом для благополуччя особистості, нагадуючи про необхідність піклування та відповідальності перед домочадцями. Цукумогами підкреслюють повагу до історії та культурної спадщини [2, 117, 247, 249, 327; 5, 152, 154, 320, 329, 332]. Вони символізують важливість збереження і передачі традицій, нагадуючи про те, що старі речі та вірування заслуговують на увагу та шанування. Йокаї, які допомагають або захищають людей, відображають ідеали співпраці та взаємодопомоги. Наприклад, історії йокаї Китаро, який рятує людей від небезпек та надає свої знання [1, 214; 3], вчить цінувати значення спільноти та підтримки один одного в складних ситуаціях.

У воєнний час міфи про йокаїв можуть слугувати потужними символічними наративами, які виховують стійкість та єдність, підкріплюючи моральний дух, можуть виступати символами опору, адаптації та духовної сили. Ось декілька прикладів таких йокаїв. Тенгу – істоти, що вважаються майстрами бойових мистецтв [2, 130, 135-136; 5, 157-158, 180-181], надихають на розвиток воєнної майстерності та тактичного розуму. Вони символізують відвагу та вміння захищати свою землю. Оні традиційно зображуються як вороги або злісні істоти, боротьба з якими вимагає не лише фізичної сили, але й моральної стійкості [2, 18, 24-25, 51, 177-178, 186; 5, 10, 16, 21, 29], вони нагадують про важливість стійкості та рішучості у відстоюванні справедливості. Кицуне – лисиці з надприродними здібностями, що володіють мистецтвом перевтілення [2, 17, 14, 23, 42, 45, 447, 449; 5, 354, 386, 379-380, 411]. Вони символізують хитрість та адаптивність, необхідні для виживання та досягнення цілей у непростих обставинах. Шириме – загадковий йокаї, який з'являється людям задом наперед, відкриваючи око на місці, де зазвичай має бути сідниця [5, 12, 255]. Хоча Шириме може здатися комічним, він також символізує несподівані перешкоди та нагадує про важливість готовності до непередбачуваних ситуацій.

Аме-онна – дух дощу, яка приносить родючість землі, але й спричиняє руйнівні повені [5, 211]. Вона символізує двоїстість природних явищ та нагадує про необхідність гармонії з природою, а також про важливість підготовки та адаптації до природних викликів.

Міфи про йокаїв демонструють вражаючу здатність до еволюції та адаптації, реагуючи на зміни в суспільстві, технологіях та культурних нарративах. Ця гнучкість дозволяє образам йокаїв залишатися актуальними та відображати сучасні виклики, питання та інтереси.

В історичному контексті йокаї символізували природні стихії або слугували поясненням незрозумілих явищ. Сьогодні вони присутні в сучасних медіа, як-от аніме та манга, де часто виступають як персонажі зі багатограними особистостями, відображаючи складність сучасного життя [1, 214-216].

З появою цифрових технологій міфи про йокаїв знайшли нове життя в інтернеті та відеоіграх, зокрема в серії «Йокай Вотч» від Level-5. Ця РПГ занурює гравців у світ, де вони можуть зустрічатися з йокаями, зокрема, з Джіббанном – колишнім домашнім котом, який стає йокаєм-союзником. Гра пропонує для кожного йокає унікальну історію, ставлячи перед гравцями етичні дилеми та вибори, які відображають сучасне бачення традиційних міфів та викликають до роздумів про моральність та наслідки власних дій.

Міфи про йокаїв також адаптувалися, щоб відображати сучасні соціальні та екологічні виклики. Наприклад, йокаї, що раніше були пов'язані з природними явищами, тепер можуть виступати в ролях захисників навколишнього середовища, вказуючи на необхідність збереження природи та боротьби з екологічними проблемами [1, 218].

Висновки та перспективи. Міфи про йокаїв займають особливе місце в культурі Японії, протягом дуже довгого часу виконуючи низку важливих функцій. Ці історії, багаті на символізм і метафори, є відображенням культурної душі та одним з чинників збереження духовної спадкоємності нації. Завдяки своїй багатогранності, йокаї відіграють ключову роль у формуванні японської культурної ідентичності. Вони втілюють такі цінності, такі як повага до природи, значення сім'ї та домашнього вогнища, та прагнення до гармонії між людьми. Міфи про йокаїв дозволяють японцям зберігати зв'язок із своїм історичним минулим, одночасно навчаючись важливим життєвим урокам.

Водночас, образи йокаїв демонструють надзвичайну здатність до адаптації, що дозволяє їм залишатися актуальними навіть у сучасному швидкоплинному світі. Вони знаходять своє місце в аніме, манзі, кіно та літературі, дозволяючи досліджувати нові теми та ідеї. Це не лише сприяє збереженню традицій, але й відкриває нові горизонти для творчості та самовираження.

Міфи про йокаїв є нецінним вікном у японський світогляд. Вони допомагають зрозуміти, як суспільство бачить світ навколо себе, свої страхи, мрії, моральні питання та цінності. Через історії про йокаїв можна побачити відображення колективних аспектів японської культури, її реакцію на зміни та виклики сучасності.

У підсумку можна сказати, що міфи про йокаїв є важливим спадком, який продовжує надихати, вчити та розважати. Вони є свідченням багатства японської культури, її глибини та складності, а також її здатності до адаптації та інновацій. Через ці міфи ми можемо краще зрозуміти японське суспільство, його минуле, сучасне і, можливо, навіть майбутнє. Завдяки розмаїттю конкретних міфологічних уявлень та їх різнопланових впливів на сучасну культуру, в тому числі і далеко за межами Японії, тема має значний потенціал для подальшого вивчення.

References

1. 氷厘亭 氷泉. 列伝体 妖怪学前史. 東京: 勉誠出版(株), 2021. 18+322+18 ページ (Коорінтей Х. Передісторія вивчення йокаїв. Токіо: Бенсей Паблішінг, 2021. 322+18 с.).
2. 氷厘亭 氷泉. 日本怪異 妖怪事典 関東. 東京: 笠間書院, 2021. 533 ページ (Коорінтей Х. Японські таємниці: енциклопедія йокаї, регіон Канто. Токіо: Касама Шьоін, 2021. 533 с.).
3. 水木しげる. ゲゲゲの鬼太郎. 東京: 講談社, 1960-1969. 9巻 (Мідзукі С. ГеГеГе Кітаро. Токіо: ТОВ Коданша, 1960-1969. 9 томів).
4. 高橋瑠美子. 犬夜叉. 東京: 小学館, 1996-2008. 56 巻 (Такахаші Р. Інуяша. Токіо: Сьогакукан, 1996-2008. 56 томів).
5. 高橋郁丸, 毛利恵太. 怪作戦テラ. 日本怪異 妖怪事典 中部. 東京: 笠間書院, 2022. 477 ページ (Такаші І., Муурі К., Тера К. Японські таємниці: енциклопедія йокаї, регіон Тюбу. Токіо: Касама Шьоін, 2022. 477 с.).

Olena Kolesnyk

ORCID 0000-0002-0597-6489

*Doctor of Cultural Studies, Associate Professor,
Professor of the Department of Philosophy and Cultural Studies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: elenakolesnyk2017@gmail.com*

Iryna Ostroushko-Chernous

ORCID 0009-0006-5681-1728

*Magistracy student,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: och.irina@gmail.com*

EDUCATIONAL, SOCIALLY ADAPTIVE AND ENVIRONMENTAL ASPECTS OF THE NOTION OF YOKAI

***The purpose of the study** is to analyse in detail how the historical and cultural transformations of the yokai myths reflect the unique Japanese worldview and the country's inherent adaptation of traditions to modernity, and to consider the role of the relevant myths in the formation of ethno-cultural identity.*

***Methodology.** The methodological basis of this study is cultural hermeneutics. The research methods include the analysis of mythological texts, cultural and historical context, and contemporary interpretations of myths in media and art. The use of an interdisciplinary approach allows for a comprehensive assessment of the impact of the yokai on Japanese society and culture.*

***Scientific novelty.** The article is the first to analyse the myths about yokai as a means of transmitting cultural values and adapting the new generation to modern social challenges. Their importance in the formation and reflection of the Japanese worldview is revealed. The article introduces significant empirical material concerning the images of traditional and contemporary Japanese culture into the circulation of Ukrainian scientific thought and provides its understanding in ethical and pedagogical aspects.*

***Conclusions.** Myths about yokai are not only a significant component of the cultural heritage of the Japanese, but also an active factor in the process of social change, which allows Japanese society to express and reflect on its beliefs, fears and ideals. The study of yokai opens up new perspectives for understanding the uniqueness of Japanese culture in its awareness of the interaction between the natural and spiritual worlds, and in its ability to adapt to the challenges of modernity and innovate in various spheres of cultural and social life. Due to the diversity of specific mythological representations and their diverse influences on contemporary culture, including far beyond Japan, the topic has significant potential for further study.*

***Key words:** yokai, Japanese culture, mythology, symbolism, educational and socially adaptive functions of culture.*

Стаття надійшла до редакції 11.04.2024

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **М. О. Носко**